

DE NORD A SUD

Un guiatge deltaic i sentimental

Xavier Garcia
escriptor

Joan Todó, narrador, poeta i traductor, que va néixer a la Sénia (Montsià), el 1977, ha publicat *Guia sentimental del Delta de l'Ebre* (Ed. Pòrtic, 2018), un volum ple de notícies, vivències i lectures, distribuïdes per ordre alfabètic a manera de diccionari sobre els molts i diversos temes (paisatges, pobles, gastronomia, personatges, fauna i flora, història, literatura, formes de vida i de treball, etc) que s'acumulen en aquest espai que coneixem per delta de l'Ebre.

Com se sap, sobretot des que el turisme ha començat a acudir al Delta, posem de fa uns 30 o 35 anys, quan aquests paratges van ser declarats Parc Natural, aquesta llenca triangular que forma l'Ebre entre la terra i el mar ha estat cantada, ver-

sificada, narrada, pintada i musicada per artistes de tota mena i condició, gent de fora, de dins, passavolants o permanents, que han expressat les seves emocions, els seus èxtasis o, també, els petits o grans inconvenients amb què s'han trobat. Ara s'afegeix al llistat un artista de la paraula, que no és ben bé fill del Delta, com precisa ja a la primera línia del text (en la significativa A d'Aclariment), però que, en formar part de l'anomenada Regió de l'Ebre (les quatre comarques del Sud de Catalunya), cal considerar, per tant, un home del terreny, encara que la Cava (ara Deltebre), al cor del Delta, estigui "a 45 quilòmetres de ca meua".

I és que, per a la gent d'art d'avui en dia, no hi ha distàncies, perquè tots

estem integrats -si així ho volem- a amplíssims espais territorials que conformen la nostra manera d'estar en el món i en el nostre petit món més pròxim.

De manera que és molt interessant que un xicot de terra endins, darre de les serres del Montsià i de Godall, hagi volgut revisitar de manera més permanent i sistemàtica aquesta fletxa d'arrossars i d'aigua que s'endinsa al mar, que complementa el seu paisatge natal de garrofers, olivers mil·lenaris i marges de pedra seca i que, alhora, acaba comprovant, com ja sap, la densa i històrica unió cultural, lingüística i de caràcter que conforma aquest territori en el seu conjunt.

Aquesta Guia, per tant, és un llibre plenament viscut, fet i escrit a peu

d'arrossar, com aquell qui diu, tastant les diverses formes de vida que s'hi donen, els parlars, les gresques que s'hi produeixen, els saborosos àpats que poden fer-hi, les literatures que s'hi escriuen i s'hi han escrit, les lluites i treballs -eterns, podríem dir- per sobreviure enmig de la vasta planúria, entre els quals els de l'aigua (amb un llarg capítol dedicat als transvasaments, contra els quals també va col·laborar l'autor). Igualment, hi ha pertinents referències històriques: l'arribada dels canals de reg, les plantacions d'arrossos, els mitjans de transport (els llaüts, el Vapor Anita, el carrilet Tortosa-la Cava), la propietat de les terres (en mans de grans famílies tortosines), les lluites per les segregacions municipals, la construcció

de les barraques, els caciquismes i els proletariats agraris valencians que arribaven, les torres de guaita controlant la pirateria turca, etc.

En fi, un llibre d'història, també, narrat els canvis en tots els aspectes de la realitat, desfont els molts tòpics que encara circulen als medis urbans i, sempre, posant atenció en els perills ecològics que amenacen aquest espai fràgil. Molt ben escrit, testimoniant, un cop més, l'art narratiu de Joan Todó, tot un nom en la nòmina de creadors literaris al sud del país.